

Pobrezia eta desoreka sozialak handitu dira

Bilbo 2019ko urriak 3

www.ela.eus

ELA
EUSKAL SINDIKATUA

AURKIBIDEA

Sarrera.

Pobreziaren arriskua, ongizaterik eza, pobrezia larria eta Sen indizea areagotu egin dira .

Gero eta pertsona gehiagok dituzte zailtasunak ohiko eginbeharrei eta gastuei aurre egiteko.

Pobrezia larriagotu egin da zenbait kolektibotan.

Gizarte-prestazioen sistema ez da nahikoa eta ez die erantzuten biztanleen beharriaz.

Ondorioak.

1. Sarrera

Eusko Jaurlaritzak abuztuan eman zuen argitara 2018ko Pobreziaren eta Gizarte-Ezberdintasunen Inkesta (PGEI 2018). Txostenak pobreziaren eta ongizaterik ezaren zenbait adierazle hartzen ditu oinarri eta horien arabera aztertzen du pobrezia, hamar urteko aldi batean (2008-2018). Inkesta, berez, bi urtean behin egiten da, eta, beraz, aukera ematen du 2016tik 2018ra zer bilakaera izan den ikusteko.

Inkestaren emaitza objektiboak gorabehera (txosten honetan aztertuko ditugu xehetasunez), ELAK nabarmendu nahi du txostenaren idazkerak zaildu egiten duela edukia irakurgarritasuna eta ulergarritasuna, datuak nahasgarriak direla eta batzuk nahita ez direla aipatzen eta beste batzuk ondorio jakin batzuk ateratzeko bideratzen direla. Horren adibide garbia da, 2016ko Inkestarekin alderatuta, kendu egin dutela adierazle edo atal oso argigarri bat, "independizatu nahi duten baino ezin duten pertsonen" egoera aztertzen zuena. Bitxia da, orobat, txostenaren %95ak datuak eta estatistikak aztertzen dituela, eta pobrezia eragiten duten arrazoiei, ondorioei edo emaitza horien eragile izan daitezkeen faktoreei eskainitako atalak lau orrialde besterik ez dituela hartzen, eta lau horiek ez direla batere argiak, errealistak eta erabakigarriak.

Azken finean, zurututako inkesta bat da, pobreziaren egoera egiazkoa, erreal eta gordina ezkutatzeko asmoarekin egin.

2. Pobreziaren arriskua, ongizaterik eza, pobrezia larria eta Sen indizea areagotu egin dira

Pobrezia-arriskutzat hartzen da etxeetan diru-sarrera nahikorik ez izatea oinarritzko beharriaz (elikadura, jantziak, oinetakoak, etxeko gastuak...) aurre egiteko. 2018an 172.307 lagunek (biztanleen %8k) ez zuten diru-sarrera nahikorik oinarritzko beharriaz erantzuteko. Pobrezia-arriskuko etxeetan bizi diren pertsonen kopuruak %14 egin du gora 2016tik, eta %41,4 2008tik.

Ongizaterik ezaren arriskua, berriz, zera da: gure gizartean gutxienezkotzat jotzen den ongizate- eta erosotasun-mailari eusteko egin behar diren gastuei aurre egiteko diru-sarrerara nahikorik ez izatea. Ongizaterik eza jasateko arriskua duten etxeetan 484.571 lagun bizi dira, azken inkestaren arabera, EAEko biztanleen %22,4. Kopuruak %22,9 egin du gora azken bi urteotan, eta %37,4 hamarkada batean.

Pobrezia larriko egoeran daude erdi-mailako diru-sarrerara garbiak per capita errentaren baliokidetzat harturik, maila hori baino %40 beheragoko diru-sarrerak dituzten pertsonak edo etxeak. 2018an, 130.965 pertsona ziren, biztanleen %6,1; 2016an baino %6,9 gehiago eta 2008an baino %48 gehiago.

Pobrezia arriskuaren, ongizate-gabeziaren eta pobrezia larriaren bilakaera .PGDI adierazleak. 2008-2018

Adierazleak	2008	2016	2018	Bilakaera 2016/2018	Bilakaera 2008/2018
Pobrezia arriskua	121.875	151.112	172.307	%14,0	%41,4
Ongizate eza	352.550	394.266	484.571	%22,9	%37,4
Pobrezia larria	89.706	122.566	130.965	%6,9	%46,0

Iturria: Pobreziaren eta Gizarte-Ezberdintasunen Inkesta 2018

Sen indizeak honako hau neurtzen du: eskura dauden baliabideen eta pobrezia-atalasean eta ongizate ezaren atalasearen artean dagoen tarte. 2018an, pobrezia-egoeran zeuden pertsonen eskueran zituzten baliabideak pobrezia-atalasearen %25,1 azpitik zeuden. 2016an datua antzekoa zen (%25), baina tarte izugarri handitu da 2008ko %13,7arekin alderatuz gero. Maila oso altuak dira eta begien bistakoa da gizarte-prestazioen sistema eta zenbatekoak ez direla, inola ere, nahikoa pobrezia-egoerei modu egokian erantzuteko edo egoera horiei konponbidea emateko.

3. Gero eta pertsona gehiagok dituzte zailtasunak ohiko eginbeharrei eta gastuei aurre egiteko

Asko dira 2018ko PGEI azterketaren barnean baieztapen hori berresten duten adierazleak. Hauek dira nabarmenenak:

- 2008tik 2018ra bikoiztu egin dira oinarrizko gastuei aurre egin ezin dieten etxeetan bizi diren pertsonak. 66.241 (%3,1) ziren 2008an eta 121.659 (%5,6) dira gaur egun. 2016tik hona ere gora egin du kopuruak; hain zuzen, gaur egun 4.400 pertsona gehiago daude egoera horretan.
- Alokairuak, kredituak, hipotekak eta fakturak ordaindu ezin dituzten edo atzerapenez ordaintzen dituzten pertsonen kopurua ere gero eta handiagoa da. 2018an 141.092 pertsona zeuden egoera horretan, 2008an 63.411 ziren, eta 2016an, 135.516. Horrenbestez, 2018an biztanleen %6,5 da gastu horiei aurre egin izan diena; 2008an %2,9 eta 2016an %6,3.
- Ur, argindar eta telefonoaren hornidura eten zaien pertsonen kopurua jaitsi egin da krisiaren garaitik; 2018an 29.774 pertsonari (%1,4) eten zitzairen. Alabaina, neguko hilabeteetan etxea tenperatura egokian edukitzeko arazoak dituzten pertsonen datua oso kezagarria da. 2018an 199.854 pertsona izan ziren, 2016an baino 10.000 gehiago, eta 2008an baino 111.243 gehiago. Pobrezia energetikoa kontzeptu ezaguna da dagoeneko, eta ohikoa bihurtzen ari da. Aldiz, erantzun politikoak hutsaren hurrengoak eta oso eskasak dira; “bono sozial” entzutetsua, adibidez.

4. Pobrezia larriagotu egin da zenbait kolektibotan

Datuak talde sozialen arabera aztertuz gero, honako hauek dira pobrezia-tasa altuenak jasaten dituztenak: seme-alabak dituzten familiak (guraso bakarreko familiak, eta, batez ere, etxean erreferentziatzeko pertsona emakumea duten familiak), lan egonkorrik ez duten 45 urtetik gorako pertsonak bizi diren etxeak, atzerritarrak eta jada langile pobre esaten zaienak.

Datuek berresten dute, 2018an, benetako pobrezia-egoeran dauden etxeetatik %66,4 funtsean lau mota jakin hauetakoak direla:

- Familiaren buru atzerritarrak diren etxeak (%30,7)
- Lan egonkorrik ez duten 45 urtetik gorako pertsonen familia-taldeak (%13,6)
- familia-talde horiek berak lanik ez duen pertsona 45 urtetik beherakoa denean (%12,4)
- lan egonkorrik gabeko 45 urtetik beherako emakumeak buru dituzten guraso bakarreko familiak (%10,7)

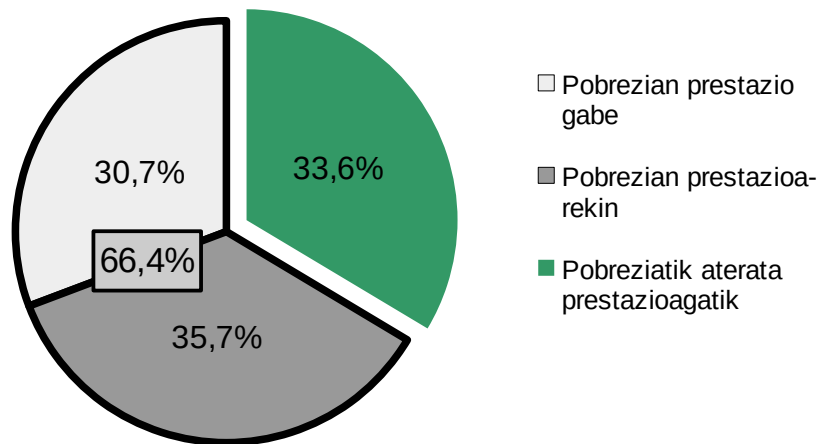
Esparru honetan, nabarmentzekoak dira jarduera, lanbide eta langabezia-tasaren arabeko pobrezia-datuak:

- 100 pobreetatik %15,4, pertsona aktibo guztiak landun egonkorrik diren familietako kidea da; %7,3 etxean lan egonkorren bat duten familietako kidea, eta %16,4 lan egonkorrik ez duten pertsonak dira.
- Pobrezia-egoeran dauden 100 pertsonetatik 39 lana duten pertsonen bizikidetz-unitateko kideak dira, 37 pertsona guztiak aktibo izanik ere langabezian dauden familietako kideak, eta gainerako %24, pertsona aktibo bakar bat ere ez duten bizikidetz-unitateko kideak.

Inkestak berresten du pobrezia batez ere egoera ahulenean dauden kolektiboei eragiten diela.

5. Gizarte-prestazioen sistema ez da nahikoa eta ez die erantzuten biztanleen beharrazanei

Inkestan jasotako datuen arabera, gizarte-prestazioen sistema ez da nahikoa pobrezia-arriskuan dauden 197.185 pertsoneri erantzuteko. Sistemak 136.567 pertsonari ematen die arreta, egoera horretan dauden guztien %69,3ri. 2018an arreta jaso zutenen artean, 70.348 lagunek (pobrezia-arriskuan zeuden guztien %35,7k) EZ zuten lortu pobreziatik ateratzea, eta gainerako 66.219 pertsonak (%33,6), bai, lortu zuten pobreziatik ateratzea. 60.618 pertsona sistematik kanpo geratzen dira, %30,7 zehazki.

Iturria: Pobreziaren eta Gizarte-Ezberdintasunen Inkesta 2018

Horrek esan nahi du pobrezia-arriskuan dauden pertsonetatik %66,4ri ez diela arreta egokirik ematen prestazio-sistemak, eta horrek berak berresten du sistemaren eskasia. Berriro diogu: zenbatekoak ez dira nahikoa, eta prestazioak eskuratzeko baldintzak murriztaileak dira. Gaur egun sistemak ez die erantzuten biztanleen egiazko beharrezane.

Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta, Etxebizitzarako Prestazio Osagarria eta Gizarte-larrialdiko Laguntzak behin eta berriro erreformatu dira, eta, aldiro, murrizketa gero eta gehiago eta kontrol gero eta gehiago ezarri dira, eta prestazio horien hartzaileak kriminalizatzen jo da.

Eusko Jaurlaritza osatzen duten alderdi guztiek murrizketekin jarraitzeko asmoa dute. Diru-sarrerak Bermatzeko Lege-proposamenak, esaterako, ildo horri jarraitzen dio.

Gogoratu beharrekoa da Euskal Herriko Eskubide Sozialen Kartak Herri Ekimen Legegile bat aurkeztu zuela, 51.000 pertsonen sinadurarekin, prestazio horren zenbatekoak eta laguntza eskuratzeko baldintzak hobetzeko helburuz. EAJ, PSE eta PP alderdiek, ordea, HEL hori tramitera onartzearen aurka bozkatu zuten, eta, beraz, herri ekimen legegilearen gaineko eztabaidari bidea itxi zioten.

6. Ondorioak

2018ko Pobreziaren eta Gizarte-Ezberdintasunen Inkestak errealitate gordina erakusten du, erakundeek eta botere ekonomikoak ezkuturazi egin nahi duten errealitatea: pobrezia areagotzen ari da,; areagotzen ari da, gainera, noiz eta hazkunde ekonomiko bete-beteko garaian eta enplegua sortzen ari denean, eta, orobat, desoreka sozialak gero eta handiagoak dira.

Bizkaian, Araban eta Gipuzkoan gertatzen ari da hori, baina erakundeek etengabeko propaganda egiten dute bestelako egoerak erakusteko. Areago, 2018ko PGEI ezkutuan pasa nahi izan dute: Eusko Jaurlaritzak abuztuan eman ditu argitara datuak, urteko lehen hiruhilekoan argitaratu behar zituenean, apirilko eta maiatzeko hauteskundeak baino lehen.

Pobrezia areagotzearen oinarrian hainbat kausa daude, eta aplikatzen diren politika publikoekin loturik daude kausa horiek guztiak (lansari eta pentsioen erosahalmena murriztea, lan-prekarietate gero eta handiagoa, langabezia-tasa altua, langabezia-prestazioen estaldura gero eta urriagoa edota gizarte-prestazioetan egin diren murrizketak). Pobrezia-egoeran dauden biztanleen ia %40

pertsonaren bat lanean ari den etxeetan bizi da, eta gainerako %60ari dagokionez, gutxi gorabehera erdia pertsona aktibo bakar bat ere ez dagoen etxeetan bizi da (erretiroa hartutako pertsonak, gehienbat), eta beste erdia, pertsona aktibo guztiak langabezian dauden etxeetan. Bistan denez, pobrezia areagotzen ari da eta errealitate aldakorra da, aurpegi askokoa.

Euskal Herriko Eskubide Sozialen Kartak landutako Pobreziaren eta Bazterketa Sozialaren aurkako Herri Ekimen Legegilea ez zuten tramitera onartu. Ekimenak prestazio sozialen sistemaren hobekuntza nabarmena planteatzen zuen, baita alokairu sozialeko etxebizitza baten beharrean diren pertsona guztiek horretarako bermea izatea ere, baina proposamena eztabaidatzeari bidea itxi zioten alderdiek. HEL hori baztertu ondoren, EAJk eta PSEk PPren babesa jaso dute DSBEren erreforma bat izapidetzeko. Erreforma horren xedea da gaur egun indarrean diren murrizketak finkatzea eta beste atzerapauso batzuk gehitzea.

PGEIren datuek agerian uzten dute gizarte-prestazioen gaur egungo sistema ez dela nahikoa: pobrezia-egoeran dauden hiru pertsonatik bakar bat ateratzen da egoera horretatik prestazio horiei esker. Gobernatzen gaituztenek serio hausnartu beharko lukete zer gertatzen ari den, EAJ eta PSEren Lege-proposamena erretiratu beharko lukete eta Karta Sozialaren Herri Ekimen Legegilean jasotako edukiei heldu beharko liekete.

Pobrezia areagotu egingo dela onartzea, aberastasuna gero eta handiagoa izan arren pertsona pobreak ere gero eta gehiago izango direla onartzea eta hori bultzatzen aritzea, kontrako norabidean joatea da; politika publikoen laguntza eta elkartasuna gehien behar duten pertsonen aurkako politika egitea da.

www.ela.eus

ELA
EUSKAL SINDIKATUA